

L' IGNORANCIA

REVISTA CRÓNICA

ORGÀ Y XEREMIES D' UNA SOCIEDAT DE MALLORQUINS.

A Palma, cada número. .... 2 cèntims.
 Fóra de Palma. .... 2 1/2 »
 Números atrassats » .... 4 »

Sonarà cada dissapte, si té vent à sa flauta.

S'envian es números à domicili, tant à dins Ciutat com à ses Viles, pagant per adelantat a s'Administració (carrer des Call n.º 10), 1 peseta à conte de 16 números.

¿HEY HA BETLEM?

En Francisco Maria es un sant lòmo qu'ha estat frare llech, no sé de quin convent, viu prop de sa *Travessa* y fà de sabaté. Per devés l'añy coranta, se casà amb Na Maria Jusepa, una criada bonatxassa, qu'ha tengut quatre masclles y n'hi han mòrt tres, tots tres Francisco, fins que à n'és darré li posà *Pedro*. Sobre aquestes desgracies, marit y muller han tengut paraules molts de pichs, porque ella volia quant vengué es segon, que li posassen Pèp, y s'hòmo no'u volgué porque deya que bastava, porque no's moris, que axí com es primè era Francisco de Paula y es segon havia estat d'Assis y es terçé de Regis, es quart podia essé de Sales; lo cèrt es, que p'es darré s'hòmo se donà y quant el batiaren li posaren *Pedro*.

A l'hora d'are aquest atlòt deu fè deu aùns; sab serví missa jugá à la boella y encerolà caps; té una capella de carlò y fusta, y quant l'endomassa, son pare él se mira ple d'esperansa de que l'ha de veure capellà. De sa mare no vos vuy di res; té mitja pessa d'escambray brodada de cadeneta que li varen regalà quant era fadrina, y may n'ha fet res, y are manco, porque ha d'essè p'es càmis des seu Periquet. Lo qu'el comana à Déu; es novenaris que li costa! ningú heu sap; y es natural! no tenen altre cosa y si en Periquet se moria tornarian lòcos. Per axò li donan tot quant vòl, y are que venen festes, un mes antes ja li apareyan p'es *betlèm*. Però per dí sa veritat, qui d'ú sa varera més fòrta en so *betlèm* no es en Perico; son pare és qui cada añy, cada añy pert deu vellades y quatre diumenges per fè un bon *betlèm*. Per Sant Tomàs devalla d'un sostret es còvo ahont hey té composts amb paya més de tres dotzenes de pastós de terra, xots, casetes, y altres arreus, los mira si hey ha caps romputs o brassos fòra des llòch, los ho afageix amb aygo euya y llavò amb un pinzell

apòsta los dona una passada de vernís ó d'oli.

Un des diumenges abans de Nadal, per no pèrdre feynes, s'en vá à sa *Iònt Santa* a cercá barba d'olivera, porque si l'hagués de comprá à plassa se gasteria un duro y no li bastaria ni per còmensá. Un altre diumenge pren ets atapins cap à s'arenal amb un saquet à n'es coll, à d'ú copines y branques de sabina, y si de passada tròba cap safretx, també s'atura à prende un pòch de llim, que axò, posat entre ses jentes de ses peñes, fà de lo milló. Quant té tot es concèrt apareyat, y han elegit es quart per endingarlo, que sol essé es de jèure, llavò espolsa sa còva, qu'es de suro amb set ó vuyt portals, y té feyna señada per tres dies no més po-sant es rayos à l'Esperit Sant.

Des sòl de sa caixa trèu el Pare Ètern, ets àngels, y tota sa *Glòria* de papé pintat (com tantes qu'are en s'usau!!) y clàs son ets aùns que, ó bé ses arnes ó qualque ratoli, no li hajin feta tala; però ell qu'es engiñós, amb un pòch de safrà y tinta vermeya sòl obrí ses jentes à qualque ruina y reforsá es lletreros à n'es àngels que duen esborrat es «*pax hominibus*.»

Encare que s'hi pos amb temps ja es ben incèrt que cuant tocan matines ell no estiga componguent s'*anuncio* ó posant es fil à sa campana de s'ermita, ó cosint ses cortines que tapan per devant y pes costats sa còva. Sa dòna li ajuda y en Perico fresca per devall es *taulado* fet amb pòsts des llit, y qualque volta fà curt son pare, si es que remenant ses rebasses tira abaix un pònt ó una cabra.

Y tot axò heu fà de bona gana y amb delit, y gasta, si impòrta, un sòu de guyes y tatxetes, y vuyt doblés de neu-las per penjà devant, y dues lliures d'oli per prová s'efècte; però que ningú hey vaji mentres el compòn, que no li guaytin es veynats ni cap beata amiga de sa dòna. Es *betlèm* no's mostra fins à mitja nit des dia de Nadal.

Quant tot està compòst, llavò qu'hey vajin parents y conegeuts y gent esteràna; cada vellada de totes ses festes ell serà à ca-séua y el tendrà encés fins à

les dèu, y cremarà esprigol y encens y arrambarà cadires à tothòm porque des-cans.

En Periquet, de part de dins estira es fil d'empelomà à n'es pagés qu'estella, ó fà fé via à s'ase que dona vòltes à sa sinia.

Llavò es s'hora de veure en Francisco Maria tan gojós y satisfet, quant reb s'*enorabona* y es molts aùns! Que li alabín sa neu des lluñyadá y sobre tot sa *Glòria* y el farán felis.

—Ja tornarán en haverhí ets innocents, p'cls Reys, y veurán el Bòn Jesus assegudet à sa cadira, y si tenen altres conegeuts, que los ho digan: fins per Sant Antoni no'l descompondrém.—

Y meutres tant que pujan y devallan ses comparses, senten abaix de s'estudiet:—*¿Hey ha betlèm?*

Y com no tenen llum à sa botiga, succeix que s'jovent enamorat que folga riguentse des betlèm y de son amo, à fòrsa de sempentes tomba qualche pastora demunt sa pedruscada. ¡Fins aquí son amichs! En Francisco Maria no fà pús bona cara, y amb un *fassin favò* los enretira dient:—«De dos en dos, y ets altres que tenguen paciència.»

Aquest tira-muxell cada diumenge cansa à na Maria Jusepa, porque s'hi ha girada tanta patulea que ja no miran gens si son à casa esteràna; y mentres no hey es s'hòmo, qualche llengo fresca diu si'l Rey Mòro d'ú es calsons amb bufes, ó xèrra que la mà no es natural porque no hi veuen oues, y cada cual hey diu sa séua com si haguessin pagat per criticá. Y cuant arriba s'hòmo tot l'hey conta y li aconseya que no'l vulga mostrá ó qu'el desfassi, que serà lo milló.

En Francisco Maria, diu qu'encare es prest y sobre tot que no l'ha vist encare cap vicari, ni la señora Matginea que digué qu'hey aniria amb ses ninetes; qu'ell ha vist tots ets altres que se mostren y no n'hi ha cap de tant bò sinó un' altre, amb un roig d'aygo al viu, que si fos are l'hey havia de posà.

Amb axò arriban dos mandobres de part de ca Don Jordi d'es costat à avi-

sarlos que demá matí de bòn dilluns han de desembossà sa canonada d'una paret mitjera, perque decantin si hey ha qualche cosa que perill. Justament, com podeu suposá, sa ditzosa canonada cau derrera es betlèm, y sense més remey en Francisco Maria se veu obligat à desferlo, encare qu'en Perico plora, perque el voldria fins p'es derrés dies.

¡Un altre nit de feyna per estojá es pastós y ses rebasses! y quant acaban, homò y dòna prometen de no fé may pús betlèm; però en Perico qu'ha fet lo qu'ha pogut per ajudá, respon:—«Sí, sí, papay, si qu'en farém.»—

B. F.

DÉCIMES ORIGINALS D'ES FESTIU PORTA MALLORQUÍ

D. GUIEM ROCA

(Q. S. A. C.)

Composes à imitació d'unes altres décimes d' es drama

LA VIDA ES SUEÑO.

Apurar, fortuna, intent,
Quant vext que'm tractas axi,
Quin mal caygué sobre mí
Rica y pubila nasquent.
Mes, si es axí, ja estich vehent
En que t'he jò agraviada,
Y que bastant causa he dada
A ta justicia y rigor,
Que es el delicte major
Pubila y rica haver nada.

Voldria sobre no més,
(Y ningú del mon m'ho esplica,)
Còm es que, pubila y rica,
No he d'essé còm ses demés.
¿No hey ha es mateix interés?
¿No mos agrada es gaudi
Y es festetja? Essent axí
Que naxem totes famelles,
Perqu'es que lo que fan elles
No m'ho comportan à mí?

Neix una pobre mossona.
Sense més dòt qu'ets arreus,
Una manta, uns guardapèus,
Y un mantellet sense fona;
Y apenas l'amor li dona
Un mossonet empolvat,
Quant amb son tal estimat
Ralla y riu tant còm té gana;
¡Y jò rica y ciutadana
Tenga ménos llibertat!

Neix alguna desditxada
Que sense més vocació
Que sos pares volerhò
Se tròba monja tancada.
Però, encare que forsada
Està en tal cautividat,
Esplica sa voluntat
Al conventual amich;
¡Y jò qu'en el mon estich
Tenga ménos llibertat!

Neix alguna menestrala
Que, si bé es dies fenés
Fa feyna à no poré més,
Surt à ses festes de gala.
Y si sa diada no es mala,
Va amb son amant al costat
Per fòra de la ciutat
Fent de llesta y xarradora,
¡Y que jò, que som señora,
Tenga ménos llibertat!

Neix à una pobre casa
Una segona o tercera,
Y prest passa à essé primera
Si sa primera se casa.
Quant pareix que no fá vasa
Perque à nexe s'ha torbat,
Tal volta ja d'amagat
Té ajustat son maridatge;
¡Y jò amb tot mon pubilatge
Tenga ménos llibertat!

Al punt que pens amb axò,
Amb mon empax consumit,
Voldria arrancá del pit
A tròssos tot el meu cò.
¿Perque he de carexe jò
Des privilegis que dona
Sa sort à una mossona,
A una qu'es monja à la mala,
A una pobre menestrala
Y à una fia segona?

PROCESSÓ Y ALIMARES.

Suposem qu'una dècima part d' es vecindari de Palma posá alimares, dia 7 y dia 8 passats; serían 4 mil *obscurantistas* que tenguéren sa mania de fé llum à n'es qui no hey veuen. Nòltros creym que passavan de 8 mil, y que si haguassin avisat amb temps haurian estat 16 mil.

Suposem que se gastaren 5 mil duros amb oli, cera, teya, fanalets, etc., etc. Nòltros creym que no arribaren à 2500.

Y suposem que amb aquests doblés s'haguassin pogut socorre, per espay d'un mes, totes ses personnes indigents d'aquesta capital; encare que tot axò sia suposat per *El Anunciador* de dia 9 del corrent.

¿Es rasonable que per demostrar sentiments generosos y humanitaris, se sublevi s'esperit de la pobrèa, estampant à n'es diaris que la escelsa *Princesa Inmaculada* hauria vist, amb tant de goig còm vé ses alimares, repartí aquella suma à n'es necessitats des nostre poble?

Es qui plaïen aquell gasto còm si fós cosa tudada fan es mateix papé que va fé Judas, quant aquella santa dòna ungí amb bálsam olorós es peus de Cristo Jesus. ¿*Ut quid perdilio hac?* ¿Perqué fan malbé axò? ¿Perqué no repartexen à n'es pòbres, lo que val? Y Jesu-Crist, s'unicl Demòcrata qu'estimá de bondeyeres es seu poble, vā reñá

à n'aquell insidiós, y aplaudí s'obsèqui d'aquella pobre dòna.

Es vesins catòlichs que posan alimares quant s'esdevé un aniversari còm es que hem celebrat, soLEN essé d'aquells que més ànsia tenen de socorre es pòbres; y estan en es dret y en es dever de glorificá à Déu y à sa Mare Vèrge, proporcionant dues vellades de passatemps honest y alegre à n'es pobre poble que no veu més bugies ni iluminacions qu'es llumet de cruyes dins caséua.

Es doblés gastats amb alimares, passaré dins ses butxaques des cerés, y oliés, y llinternés; vol dí que redolaren fins arribà à ses mans des pòbres operaris. ¿Podrem dí altre tant de tot lo que se gastarà p'es derrés dies, en diversions profanes?

Quant sa rigidés de ses costums hanrà esvehit *tots es gastos superfluxos*, lo que no veurém may, dins tots es pòbles sempre romandrà una necessitat moral de manifestá amb actes públichs y estèrns, es sentiment y s'entusiasme que los inspiran ses séues creéncies religioses.

Pensá la contrari es desconexe s'història de s'Humanitat.

Y en quant à lo que insidiosament han dit altres diaris de sa processó que se fé dia 14, diumenge prop-passat, sobre si s'havia intentat darli caràcte de *mani/estació*, podriam contestá que no mesclin còls amb caragòls. Sa manifestació que Palma fé diumenge es igual à ses qu'han fetes tots es pòbles catòlichs no solament d'Espanya sino de totes ses nacions civilisades, manifestació solemne de ses creéncies religioses.

Es qui resseñant aquella funció s'entretenuguern en fé bèsa des ciutadans honrats y de ses Autoridats qu'hey assistian, han demostrat una vegada més de quin mode practican *allò de sa tolerància religiosa*.

Valga que tenim uns governants de bona pasta; perque los n'han dites que ja no eran verbes.

¿Quin dia será aquell que se distingirà entre sa llibertat y es llibertinatge de s'Imprenta!

MOSSEN LLUCH.

ARE VÀ DE BÓ.

Hem rebut una invitació de part de sa Junta de defensa organisada per sa iniciativa individual à fi d'evità per tots es mèdis possibles, que sa filoxera s'introducesca à Mallorca. Nòltros agralim s'atenció, y encare que no poguem assistí à sa reunió des dia 16, estam disposts à dà una maneta à n'ets hòmos de bona voluntat que axi demòstran s'ànsia y es desitx de vetlā p'es bé des nostre poble.

S' Isleño de dissapte passat deya, amb un article escrit de má de mestre: «Quant es Govèrns tant solament s'ocupan de política y quant aquesta se practica en gran escala d'un mòdo vertiginós y sòls per mires personals, no hey ha qu'esperá gens de protecció eficás de s'element oficial; y manca s'entussiasme de part d'es particularás.»

Per axò en es cas present, sòls tenim esperansa de salvació, amb sos trabays qu'emprengan directament es matexos particularás interessats, que son tots es mallorquíns, tant es qui tenen viña còm es qui tenen figueral, còm es qui no tenen un pam de terra; tots hey tenim sa pell, y à tots mos arribará sa disciplinada si per desgracia sa *filoxera* mata ses viñes de Mallorca.

*Coratje y pòca sòn, germandat y constància, desinterés y fè en la Providència, seños qu'haveu promogut aquexa associació! Nòltros que forem es primès en plantá vexigans à n'ets egoistes que per ensumá un ramell de flòrs, ó per tastá un rem no reparavan en exposar mos à tení sa *filoxera*, nòltros vos donam sa més coral enhorabòna per lo que intentau fè; y encare que sa nostra veu tenga pòch èco, publicarém es vòstro patriotisme y diréim à n'es pòble ignorant y curt de vista: Aquests son es qui estiman el pais, aquests son es qui't vòlen bé de bòn de veres.*

F:

FÁBULES D' ISOP.

I.

ES GALL Y SA PERLA.

Un Gall molt de bò, modeló
De filosòfs casolans,
Veureu que troba una perla
Per dins un femé gratant.
—Aquí estàs tota soyada,
(Deya capetjant es Gall,)
Y de tú, qualche gran dama
En daria... qui sab quant!
Are, lo qu'es per niéu conte,
Per dirte la veritat,
Sé cert que't barataria
Amb un cuch des téu tamañ.
Trobave es Gall qu'una joya,
Y no anava gens errat,
Li era à ell còm un bòn llibre
En mans d'un curt de gambals.

II.

ES LLOP DESFRESSAT.

Embolicat amb una pell d'auveya
Un Llop se desfressá:
Així pogué arribá fins à sa guarda
Y fè molta de earn.

Es pastó, que's va teme de la feta,
Li va pará un giñòl;
L'agafa, y à sa branca d'una ausina
El va penjà p' es coll.

Llavò ets amichs li deyan:-
—Y còm tractas
Axí es teu bestiá?
—Es que jò tract axí, son (responia)
Es llops amb pell d' auveya desfressats.

III.

SA SEÑORA Y SES CRIADES.

Sa Señora molt fenéra,
Per aprofitá es jornal,
Feya axecá ses criades
Tan bón punt cantava es gall.
Ses criades dormilègues
Perque no les despertas
Y dormi fins més grandia,
El mataren, d'amagat.
—Qu'en diréim? Que sa Señora,
No sentint pùs sa señal,
Perque al punt que trencás auba
Ja estàs tot apareyat,
A mitja nit o la una
Ja les feya dexá es jas.
Preniu llum de na Pintora,
Criades, y 'zau fè es gall.

IV.

ES VEY Y LA MORT.

Dins un bòsch, de tronchs y estelles
Un jayet ne feya un feix:
Carregárolose volia,
Però el pòbre no pogué.
Llavò, suant tanta gota,
Desficiós eridá la Mòrt.
Al punt li compareixia
Aquesta, diguent:—¿Que vòls?
Y es bòn jay, amb veu poruga
Responia:—No,... no res;...
T'he eridada... perque m'aydes
A carregarne es fexet.

V.

ES LLEÓ Y ES MOSCART.

Era cosa de riure es sentí un dia
Ses còses qu'un Moscart
Giscant, giscant à n'es Lleó li deya
Just per ferlo enfadá.

—Y que son es teus hechos? (comensava,)
Tot axò que tú fas
Es trossetjà, y no més, sa pòbre víctima
Que prümé't cau devant.

Però axò, ben mirat, no es altra cosa
Sino just lo que fan
Amb s'hoino ses donetes renoueres:
Fé crits y rapinya.

Jò, som molt més valent, y está per veure!
Y al punt ja li ha entrat
Dins es nas, y jala envant, picada y altral
Just per ferlo enfadá.

—Y qu'havia de fè? Es Lleó s'en reya
Quant va veure es Moscart
Qu'es cap d'un pòch, dins una tereñina
Va romandre enmayat.

M. O.

XEREMIADES.

Abans de passá més envant, (no fos cosa que mos tornássen dí que no tenim cultura,) vos volem dirigi, amichs lectors, quatre paraules y ben dites.

Y perque no hey haja perill de que vos passen per maya, farém lo que fan en es grans anuncis del dia: vos cridarem à sò de bòmbo:

¡ALTO! OJO!! LEED!!!

Sa Redacció de L' IGNORANCIA desitja à tots es séus lectors unes bònes festes de Nadal, per molts anys, en companya d'ets amichs, parents, conegeuts y benefactós.

Que les tenguen amb salut y alegria; que no los fassa mal sa porcella, ni s'endiòt, ni es torró, ni ses néules, etc.

Lo qu'enguañy no perilla que fassa ventrey à ningú son ses patates de Málaga. Tot axò heu porem agrahí à sa *filoxera*.

* *

Una de ses funcions més notables y lluhides que de pòch temps à n'aquesta part han donat en es Teatro, es estada sa d'es benefici d'En Cepillo, que va triá per ella es gran drama de Calderon, *La Vida es sueño*.

Casi es matex dia que's representava aquesta obra en es Teatro, doná sa casualitat qu'un des nòstros redactós, fuyentjant una plagueta veya de poesies, n'hi trobá varies originals des missè Don Guiem Roca; y entre elles unes dècimes compòstes à imitació de ses qu'hey ha en aquell drama, que comensan:

Apurar, cielos, pretendo,
Ya que me tratais asi...

Com à cosa d'oportunitat, y segurs de qu'agradarà à n'es nostros lectors aquesta composició, pòch conegeuda, de aquell engiñós y festiu poeta, la publicam en aquest número.

Contant amb so corresponent permís, per ventura no serà aquesta sa derrera.

* *

Diuen qu'ara es diumenges y festes, de mitx dia à les dues, tocarà sa música en es Born. *Por supuesto* sa Banda Militar: no aneu à creure que sia sa Municipal.

Aquesta, à n'es parexe, té tercianes. A sa processó de diumenge passat, de 40 músichs, no més n'hi havia 29.

Està vist que tot lo de la Sala, d'algún temps en aquesta part, es vengut à mènos: retgidós, música y consums.

¡Planetes!

* *

¡Oh, y are vé lo bò! Sa Diputació que petxuca s'Ajuntament sense piedat, y l'encalsa per deutes.

¡Oh, y are vé lo milló! Si no hey ha cum quibus abastament, Alcalde y retgidós heu haurán de bestrère de sa seu butxaca.

Y no es cosa de dos doblés y un menut: tan mateix se tracta de prop de deu mil duros.

